

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

I

Nr.

DĖL BENDRADARBIAVIMO SUSITARIMO SU TABAKO GAMINTOJU („JAPAN TOBACCO INTERNATIONAL“)

Lietuvos Respublikos finansų ministerija yra gavusi už Biudžetą ir administravimą atsakingo Europos Komisijos nario Johannes Hahn raštą Nr. Ares (2022) 4926917, kuriuo prašoma iki 2022 m. rugsėjo 30 d. informuoti apie Lietuvos poziciją dėl Europos Sąjungos, valstybių narių ir tabako gamintojos „Japan Tobacco International“ (toliau – JTI) sutarties (toliau – sutartis su JTI) galiojimo pabaigos (toliau – EK raštas).

Kadangi panašaus pobūdžio klausimas (dėl galiojančių sutarčių su tabako gamintojais nutraukimo) buvo svarstytas ministrų pasitarime, bei tai, kad dėl minėtos sutarties pratęsimo tikslingumo gautos skirtingos institucijų nuomonės¹, sutarties su JTI pratęsimo klausimą siūlome svarstyti ministrų pasitarime ir priimti atitinkamą protokolinį sprendimą, apie kurį būtų informuojama Europos Komisija. Atsižvelgiant į tai, sutarties su JTI pratęsimo klausimą prašome įtraukti į artimiausią ministrų pasitarimą ir teikiame žemiau išdėstytą informaciją.

Sutartis su JTI buvo pasirašyta tarp JTI, Europos Sąjungos (atstovaujamos Europos Komisijos) ir valstybių narių (nuo Lietuvos pagal Vyriausybės įgaliojimą sutartį pasirašė finansų ministras). Analogiško pobūdžio sutartys buvo pasirašytos ir su kitais stambiausiais tabako gamintojais (Philip Morris Int., British American Tobacco ir Imperial Brands). Šios sutartys su tabako gamintojais iš esmės reiškė taikos susitarimus tuo metu JAV vykusiuose teisminiuose procesuose, kur tabako gamintojams buvo pateikti ieškiniai dėl žalos atlyginimo už netiesioginį kontrabandos skatinimą. Pagal jas tabako gamintojai įsipareigojo sutarčių galiojimo metu mokėti Europos Sąjungai ir valstybėms narėms fiksuotas kompensacijų sumas ir priskaičiuotinių akcizų ir pridėtinės vertės mokesčio dydžių kompensacijas už atitinkamos valstybės teritorijoje sulaikytą originalią produkciją, skirtą ne tos valstybės rinkai.

Iš šių keturių sutarčių su tabako gamintojais viena – su Philip Morris Int., jau yra pasibaigusi, jos pratęsimui nepritarė Europos Parlamentas.

Sutartis su JTI baigia galioti šiais metais, nebent visos sutarties šalys (JTI, Europos Sąjunga (Europos Komisija) ir dalyvaujančios Europos Sąjungos valstybės narės²) susitaria kitaip.

Lietuvai išmokėtos kompensacijų sumos pagal sutartį su JTI: 2008–2014 m. iš viso gauta apie 20 mln. LTL (apie 5,8 mln. EUR), 2015–2022 m. iš viso gauta apie 6,8 mln. EUR. Be to, pagal Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – MD prie FM)

¹ Sutarties pratęsimui pritaria Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, nepritaria Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas.

² Susitarimą su JTI pasirašė visos Europos Sąjungos valstybės narės.

pateiktą informaciją gauta nefinansinė nauda: pasinaudojus iš JTI gauta informacija Muitinės kriminalinės tarnyba 2021–2022 m. pradėjo 2 ikiteisminius tyrimus dėl neteisėto disponavimo akcizais apmokestinamomis prekėmis, sulaikyta nelegaliai gabentų cigarečių ir tabako, kurių vertė apie 3,2 mln., užkardytos žalos dydis – apie 2,95 mln. EUR.

Kadangi kontroliuojančios institucijos (MD prie FM, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija) siūlo pratęsti sutartį su JTI, argumentuodamos jos naudą pagal sutartį gaunamomis finansinėmis išmokomis ir vertinga neteisėtą tabako gaminių apyvartą padedančia užkardyti informacija, siūlytina **palaikyti sutarties pratęsimą**, remiantis šiais argumentais:

1. nepratęsus sutarties būtų atsisakyta fiksuotų kompensacijų ir tiesioginės žalos atlyginimo, kai sulaikoma kontrabandos būdu į Lietuvą patekusi originali tabako gamintojo produkcija, skirta ne Lietuvos rinkai. Be to, iš tabako gamintojų gaunama ir įvairios papildomos informacijos, naudingos užkardant neteisėtą tabako gaminių apyvartą;

2. nauji įrankiai, tokie kaip ES tabako gaminių atsekamumo sistema, kai eina kalba apie kontrabandą iš Baltarusijos, neveikia, nes ši šalis nenaudoja atsekamumo sistemos.

Greta šių argumentų taip pat paminėtini keli aspektai:

- net ir tuo atveju, jeigu Lietuva pritartų susitarimo pratęsimui, tai dar automatiškai nereikštų, kad susitarimas bus pratęstas. Tam, kad susitarimas su JTI būtų pratęstas turi sutarti visos susitarimo šalys (JTI, Europos Sąjunga (Europos Komisija) ir dalyvaujančios Europos Sąjungos valstybės narės).

- kai kurios institucijos (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos) pažymėjo, kad pratęsiant sutartį su JTI galima įžvelgti riziką dėl atitikties Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijai (toliau – Konvencija), pagal kurią šalys stengiasi apsaugoti nuo komercinių ir kitų tabako pramonės interesų; valstybės institucijos ir jų pareigūnai neturėtų turėti finansinių interesų tabako pramonėje, Konvencijos šalys neturėtų patvirtinti, remti, formuoti partnerysčių ar dalyvauti veiklose su tabako pramone. Manome, kad sutarties esmė yra ne bendradarbiavimas su tabako gamintojais, o kompensacijų už netiesioginį kontrabandos skatinimą užsitikrinimas, todėl abejotina, ar sutarties pratęsimas prieštarautų Konvencijai.

Finansų ministerijos žiniomis Rumunija ir Latvija pateikė atsakymą Europos Komisijai, kad norėtų sutarties su JTI pratęsimą. Kitų Europos Sąjungos valstybių pozicijos šiuo metu nėra žinomos.

Finansų ministrė

Gintarė Skaistė

PRIDEDAMA:

1. Europos Komisijos nario Johannes Hahn raštą Nr. Ares (2022) 4926917, 2 lapai.
2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2022 m. rugpjūčio 17 d. raštas Nr. 1D-4348, 1 lapas.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2022 m. rugsėjo 5 d. raštas Nr. (1.1.5Mr-412) 10-3864, 1 lapas.
4. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos 2022 m. rugsėjo 2 d. raštas Nr. RAA-2755, 1 lapas.
5. MD prie FM 2022 m. rugpjūčio 5 d. raštas Nr. (4.5 Mr)3BE-4649 su priedais, 6 lapai.

6. MD prie FM 2022 m. rugsėjo 19 d. raštas Nr. (4.5 Mr)3BE-5378, 1 lapas.
7. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento prie LRV 2022 m. rugpjūčio 8 d. raštas Nr. S-1809, 1 lapas.
8. Informacija apie Lietuvai išmokėtas kompensacijų sumas pagal sutartį su JTI, 2007–2022 metais, 5 lapai.